

A magyar izr. országos tanító-egylet

ÉRTESITŐJE.

Megjelen havonként egyszer.

Szerkesztői bizottság:

Fischer Simon, Führer Ignác, Léderer Ábrahám, Stern Mór és Tencer Pál.Felelős szerkesztő: **SELIGMAN ELEÁZÁR.**

Az előfizetési pénzek
és tagsági díjak Schwarz Mór
egyleti pénztárnokhoz
(gyár-utca 3. szám) küldendők.
Szerkesztői iroda, sip-utca 11. sz.

Kiadja a magy. izr.
országos tanító-egylet.
Előfizetési ár:
nem tagok számára egész évre 1 frt.
Az egylet tagjainak díjmentesen jár.

A jövő közgyűlésünk.

Alapszabályaink azt határozzák, hogy minden két évben egy közgyűlés tartassék. A központi választmány kötelességének fogja tehát tartani az előkészületeket megtenni, hogy az idén és kellő időben a közgyűlés egybehivassék. Sok nehéz és fáradságos munkába kerül az ilyen közgyűlés czélszerű rendezése és színre hozatala, kiváltképen ha némi sikert is várunk a köztanácskozmányból; de ugy hiszem, hogy ez alkalommal az „Értesítő“ megjelenése által könnyítve lesz a dolgon, a menyiben ez által folytonos érintkezésbe állván a tisztelt kartársakkal, eszmecserét nyithatunk azon tárgyak fölött, melyek legégetőbbek, és melyek fölött a közgyűlésben határozzunk.

A központi választmány ez ideig még a közgyűlés ügyével nem foglalkozott és örvendetes jelnek tekinteném, ha a vidéki kartársak a gyűlés elé kerülő kérdésekkel lapunkban tüzetesen foglalkoznának. Mi csak saját nézeteinket fejezzük ki, ha ügyeinket két csoportra osztjuk: az erkölcsi és anyagi dolgokra.

Az erkölcsi kérdések: a tanító állása, alkalmaztatása, törvényes jogai és kötelességei; a vallás és héber oktatás körüli intézkedések. E kérdések az összes izr. tanítókat érdeklik.

Az anyagi kérdések legfőbbike az egylet működése mint tanító segély-egylet; ez csak az egylet tagjait érdekli. Ha a mult évi zárszámlát összehasonlítjuk a mai számban közzé tett ez évi zárszámlával, örvendetes gyarapodást fogunk észre venni, mi egyedül azon körülménynek köszönhető, hogy a lefolyt évben élénkebb részvét mutatkozott a tanítók között az egylet irányában. E mellett a tanítók nagy része még távol tartja magát. Mit kellene tenni, hogy az összes hazai tanítók csatlakoz-

zának, hogy nem csak erkölcsileg, hanem anyagilag is és nyomatékosan segíthessünk, szinte tanácskozmányunk tárgya lehetne. Szándékosan nem bocsátkozom az egyes kérdések bonczolgatásába, csak megakarom nyitni a tárgyalást; szóljon az egyes kérdésekhez mindenki, hogy tájékozva minden egyes kérdésben, a közgyűlés tanácskozmányából üdvös határozatok eredjenek.

A közgyűlés ideje szinte nyílt kérdés. Országszerte a szünidők július és augusztus havában tartatnak. Valjon ekkor tartassék a közgyűlés, vagy mint eddig szokásban volt a „sukhoth“ ünnepek alatt. E kérdés fölött is örömet hallanók, ha vidéki kartársaink nyilatkoznának.

Mi e fontos ügyet ideje korán megpendítettük; kartársaink az ügy iránti lelkesedésétől és buzgalmától függ, hogy a közgyűlés létre jöjjön, hogy a legégetőbb kérdésekkel foglalkozzunk és határozatokat hozzunk, melyek iskola-ügyünket előmozdítsák és tanítóink jólétét biztosítsák.

S e l i g m a n.

Levelezés.

אם אין אני לי מי לי

Érsekujvárott, január havában.

Hillel eme igaz állítása leginkább a zsidó tanítók nagy részének során igazolja magát. Száz meg száz példa mutatja, hogy a régi annyira ismeretes közmondásnak helyesebben így kellene kifejezve lenni: „quem dei oderunt Judaeorum preceptorém fecerunt;“ mert a zsidó tanító, kevés szerencsés kivétellel a többi felekezetek tanítóival hasonlítva a páriáknak páriája; és az, ki Káinként bujdosásra el van ítélve, ki álmodozva biztosított állásáról csak gyakran borzasztó valóságra felébresztetik. És hogy számos zsidó tanító csak szomorú multról, kétségbeejtó jelenről és sanyaru jövőről tud beszélni, nem csak a zsidó községek, melyek szolgálatában a tanítók egészségöket és vele életöket is föláldozzák, az oka, mivel a tanító fárasztó sőt a mint említém, önfeláldozó működését gyakran a legrutabb hálátlansággal jutalmazták — hanem elég sajnós, hogy mint tanító be kell vallanom, hogy a tanítók nagy része maga okozza, hogy majdnem napról napra sok derék és a tanítóságban megöszült és munkaképtelen férfi a rövid, de nagy vádlatot tartalmazó szavakra fakadnak: **האף מפה צדיק עם רשע** „Mivel maguk a tanítók elmulasztották és még most is mulasztják jövőjükről gondoskodni, mi öregek és munkaképtelenek most éhezünk és koplalunk, minthogy a tanítóságból nem tudtunk — a mellbajon kívül más vagyont szerezni, melyből most élünk?“

Valóban a mostani tanítók — kik már nem az aranykorban élnek, mint elődeink, kik 40—50 évvel ezelőtt öt váltó forinttal vagy még kevessebbel egy héten megélhettek és megelégedhettek, hanem a mostani idők igényeinek csak némileg megfelelni akarván, egy éven át szükségleteik fedezésére oly összegre kell szert tenniök, melylyel hajdan egy ugynevezett קציין oly hamar nem rendelkezett „öngyilkosok“ lealázó névvel bélyegeztetni, megérdemlik, ha még mindig az öreg tanítók sanyaru helyzetén nem

tudnak okulni. Régi igazság, hogy az egyesülésben és összetartásban van az erő és a képesség nagyobb vizsályoknak ellenállhatni. Felhasználják-e a magyar zsidó tanítók ezen erőt és értékesítik-e? Mit látunk az „Ertesítő“ ez év első számában az országos tanító-egylet tagjainak kimutatott névsorából? Hogy a tanítók száma mint rendes tagok körülbelül 120-at tesz. A valóban létező magy. izr. tanítók számához képest egy szegényítő töredék.

Tudomásom szerint a tanító-egylet igen t. választmányának köszönhető nem csak az eszme, hanem majdnem a kivitele, hogy külön izr. nyugdíjintézet életbe hívassék, melynek, ha születése előtt meg nem halt volna, nem csak az ifjabb erőteljes tanítók, hanem elaggott kartársaink is kevésbé aggasztó jövő elé nézhettek volna; mert ebben az intézetben a jótékonyának és emberiségnek szép szerep volt reserválva, midőn most a szegény öregek olyanoknak tekintetnek, kik, mivel már nem tudnak keresni, haljannak, hogy a társaság terhére ne essenek. (Hogy ezen állításom nem tulzó, példákkal tudnám bebizonyítani.)

Hát szabad-e nekünk az ifjabbaknak, ha a sajnálatra méltó öreg tanítókat nem is vesszük tekintbe, avval megelégednünk, ha az állam 40 évi működés után egy 300 frtnyi alamizsnát nyújt, melyhez ugyis a tanító arca veritékében szerzett filléreivel nem csekély részszel járult s mihez parancs utján a községek nagy nagylelkűsége (?) igénybe vétetett? Hát nem-e ilyen körülmények alatt vissza tasíthatlan kötelességünk arról gondoskodnunk, hogy öregségünkre — ha megéljük — a koldus bothoz ne kelljen fognunk?

Mit tevők legyünk? Szerény véleményem szerint, melyet csak általános nagy vonásokban ki fejezni akarok, következőt:

1. Sorakozzunk, mind a zsidó tanítók az orsz. izr. tanítóegylet zászlaja alá.

Ha a rendes és pártoló, illetőleg gyámolító tagok száma annyira szaporodott, hogy tekintélyes testületet képezünk, változtassuk át a mostani szerény egyletet egy kölcsönös segély- vagy biztosító egyletre, mely azon összeget, a melyet az állam szegénysége miatt a nyugdíjazandó tanítóknak nem adhat, pótolja. Hogy ilyen beneficiumok áldozatokat is igényelnek, nagyon természetes, de ha az „Anker“-nél pl. valaki biztosíthatja magát, a mi tagadhatlanul áldozatokba kerül az illetőknek, mért nem tehetnők mi tanítók is, egy intézetnél, mely ugy szólván, a mienk. És ha ezen egylet létre jönne, nem iparkodnék-e minden egyes tanító, már saját érdekében is. községét és egyes jóltevőket rá birni, hogy ilyen százak meg százak szükségén segítő intézetet gyámolítsanak?

Én ezennel penditettem az eszmét, szóljanak hozzá az „Ertesítőben“ mind azok, kik magukat arra hivatva gondolják. Nem merem és azért nem is akarom állítani, hogy ez az eszme csalhatatlan és hogy ennél jobb nem létezik. — Ha valaki más életrevalóbb eszmével előlép, akkor én, ki az orsz. izr. nyugdíjintézetet örömmel üdvözöltem és most Phönixként más alakban feltámadtatni szeretném, csak azon öntudattal is fogok megelégedni, hogy nem csak magam, hanem számos kartársaim jövőjét némiképp biztosítani akartam.

Talpra tehát kartársak! ne késsünk sokáig és ne halaszszuk el teendőnket addig **אד אשר יבאו ימי הרעה** mikor majd a szükség ajtainkon kopogtat.

Neufeld Gusztáv,
főlelemi tanító.

Tekintetes szerkesztő ur!

Becsés lapja ez évi 1-ső számában közölt Klauber János kecskeméti tanító ur levelében foglalt 1-ső kérdésére, véleményem szerint a felelet a válasz s közoktatási m. k. minister 20311 sz. alatt m. é. szeptember 2-án, a polgári községi iskolaszékek számára az 1868. évi 38, és az 1876. évi 28.

Pénztár-kimutatás

1875. évi augusztus 1-től 1876. évi deczember 31-ig.

	frt	kr.		frt	kr.
A) Összes bevételek.			Összes kiadások.		
Pénztármaradvány a mult évről	48	36	Kezelési költségek	277	66
Évi járulékok rendes tagoktól	564	—	Segélyezések	598	10
Évi járulékok pártoló tagoktól	387	—	Az imakönyvre tett költségek	36	85
Adakozások az egylet részére	20	—	Takarékpénztári betétek az egylet részére	1460	—
Adakozások a Löw-alap részére	65	—	Takarékpénztári betétek a Löw-alap részére	62	—
Imakönyvekért	929	28	Az „Értesítő“ kiadására tett költségek	291	11
Kölesön-törlesztések	618	03	Engedélyezett kölesönök	1335	—
Kamatok, illetőleg szelvényekért	590	19	1 drh. földtehermentesítési kötvény vételára	374	43
Előfizetési és hirdetési díjak („Értesítő“)	120	—	Pénztármaradvány	66	71
A takarékpénztárból kivételt	1160	—			
Összeg	4501	86	Összeg	4501	86

Nyer- és vesztszámla.

	frt	kr.		frt	kr.
B) Bevételek.			Kiadások.		
Évi járulékok rendes tagoktól	564	—	Kezelési költség	277	66
Évi járulékok pártoló tagoktól	387	—	Segélyezések	598	10
Adakozások	85	—	Az „Értesítő“ kiadására tett költségek	291	11
Kamatok, illetőleg szelvényekért	590	19	Bevételi többlet	579	32
Előfizetési és hirdetési díjak	120	—			
Összeg	1746	19	Összeg	1746	19

	frt	kr.	frt	kr.
C) Az egyesület vagyonát képezte 1876. december 31-én.				
A takarékpénztárban	752	—		
Kölcsön követelések	1733	—		
Imakönyvi követelések	745	76		
Imakönyvi készlet	605	—		
Butor és tömörlemezek (imakönyv)	300	—		
Kézpénz a pénztárnoknál	66	71	4202	47
Értékpapírokban	—	—	6714	43
Összeg	—	—	10.916	90

t.-cikkek végrehajtása tárgyában kibocsátott rendeletének a 22. §-ban található. Ezen §. így szól: „Hol felekezeti vagy egyéb iskola alakittatik át községi iskolává, és annak tanítója ellátásáról eddig az illető hitfelekezet egyéb módon nem intézkedhetnék, az iskolaszék gondoskodjék, hogy azon tanító, vagy (ha arra törvény szerint képesített) a községi iskolánál alkalmaztassék, vagy végre legalább addig, míg másutt állomást szerez, a község és az illető felekezet által valamely módon eltartatassék. Minthogy a t. szerkesztőség Klauber urat mint egy kitünő tanférfit dicsérte, én pedig az ilyen tanítónak mindig barátja voltam, kötelességemnek tartottam, mihez tartása végett erre a §-ra figyelmeztetni.

Vác, 1877. január 30-án.

teljes tisztelettel maradván
Vitt Manó,
hitk. és iskolaszéki elnök.

Egyleti élet.

Tagsági díjakat fizettek:

Rendes tagok: Baum Fülöp, Veszprém 2 frtot; Beer Mór, Ada 3 frtot; Berndorfer Kálmán, Székesfehérvár 2 frtot; Donat Arnold, Galgóc 2 frtot; Führer Ignác, Budapest 2 frtot; Goldberg Mayer, Heves 1 frtot; Goldstein Sándor, L.-Szt.-Miklós 2 frtot; Kohn Salamon, Budapest 4 frtot; Müller Adolf, Budapest 2 frtot; Presser József, Thurdosin 2 frtot; Reich Ignác, Budapest 2 frtot; Seligman Eleázár, Budapest 2 frtot; Schiff Adolf, Szarvas 2 frtot; Spitzer J. L. Galgóc 2 frtot; Singer Adolf, Budapest 2 frtot.

Helyreigazítás. A mult számban közzé tett névsorozatból Herz Jakab budapesti tagtárs neve kimaradt, mit ezennel helyreigazítunk.

VEGYESEK.

— A seminarium épülete, mely méltán a főváros palotái közzé soroztatik, már tökéletesen kész! Mint halljuk, a seminarium orsz. bizottsága a legrövidebb idő alatt gyűlésre fog egybehivatni a további szükséges intézkedések végett. Alig van már tehát kétség, hogy az intézet a jövő iskolaév kezdetével meg fog nyitni. Mindenki ismeri azt az élet-halálharcot, mit a sötétség emberei huszonöt év óta folytattak ezen tudományos intézet ellen; ráadásul még a haladó-párt emberei közönyössége nem csekély mérvben megkönnyítette azok törekvéseit. Kétséget sem szenved tehát, hogy csak is az országos iroda éber figyelmének és csendes de kitartó tevékenységének köszönhető, ha a dolog eddig is oly szerencsésen fejlődött. Hiszszük és reméljük, hogy ha ezen ügy valahára be lesz fejezve, a népiskola felé fog fordulni figyelme, mi talán szinte olyan hálaladatos, ha távol sem oly fárasztó feladat volna.

— A „Lloyd“ háta ismét telve van pályázatokkal; ez a zsidó iskolaügy kórjele és csak a jó Isten tudja, mikor szoknak már hitközségeink a tanítók állandósításához. Érdekes a szécsényi orthodox hitközség pályázati hirdetése. Három tanítói állomás jött ott üresedésbe egyszerre! Kérdjük az ottani érdemes előjáróságot, mi történt az ottani tanítókkal? Hány közülök esalád apa, kiket most szélnek eresztenek?! De e mellett nagylelkű is az a szécsényi izr. hitközség! Azt igéri a pályázatban, hogy a szökő évben 13 hónapért fizet. Ezt meg kell érteni, hogy a szécsényieket érdem szerint be-

esülhessük. A zsidó szökő évben 13 hónap van; tanítóikat — a szécsényiek — a zsidó hónapok szerint fizetik, ha tehát 13 hónapig dolgozik, megfizetik mind a 13 hónapért. Ki nem fog tehát sietve pályázni — Szécsényre!!

— A népnevelők pesti egylete működésében mindég jobban és jobban méltóvá teszi magát az ország népnevelési ügyét a fővárosban képviselni. A folyó hó 4-én általa rendezett „Ratio educationis“ ünnepély méltó vala egy a kor magaslatán álló tantestülethez és midőn élvezettel hallgattam végig a tudományosságon és szakképzettségen alapuló felolvasásokat, büszkén vállottam magamat a néptanítói testület tagjának. Az ünnepélyt az egylet elnöke Péterfy Sándor indítványozta és az egész kivitel becsületére válik. A nagy megyeház szépen megtelt tanítók és a tanügy iránt érdeklő más férfiakkal. Jelen volt: Békey Imre, Bója Gergely, Molnár Aladár, Zirzen Janka igazgató a tanárnőkkel és a képezde növendékeivel. A Nyitra megyei tantestület képviselteté magát egy küldöttség által Haszák Pál, Pázmány Aurél és Buchwald Bernát urak személyében, kiket Bója Gergely tanfelügyelő ur bemutatván, éljenzéssel üdvözöltettek. A „Liszt-egylet“ szép karénekkal nyitotta meg az ünnepélyt, ezután az egylet elnöke nagy hatásu megnyitó beszédet tartott és most következtek a már fönt jellemzett beszédek. Kérőgyártó Elek, Mária Theresia életrajzát; Márki József tudor a „Ratio educationis“ történetét; Ney Ferencz a fővárosnak az 1777. évi művelődési állapotát jellemzé; mely utóbbi a jelen század embereire sajátos benyomást gyakorolt; dr. Kis Áron pedig a magyar paedagogusok (1777—1806) működését ecsetelte igen szép irálylyal és nagy szakavatottsággal. Zárbeszédet Bója Gergely tanfelügyelő ur tartott, és a közönség, kiváltképen a résztvett tanítók, emelkedett hangulatban hagyták el a termet, melyben egy oly ünnepélynek valának tanui, mely a rendezők és az összes tanítók becsületére válik.

— Mult évi augusztus havában egy gyászban öltött asszony szólt hozzánk, kijelentvén, hogy férje Schwarzenberg Dávid, temesvári tanító meghalt. Schwarzenbergtől még csak egynéhány nappal azelőtt 4 frt évi járulék folyt pénztárunkba, s így egyleti tagnak tartottuk; felkértük tehát a nőt, hogy mutassa be a férje utáni halotti bizonyítványt s az alapszabályok értelmében a járandó özvegyi illetmény folyóvá fog tétetni. E bizonyítványt, melylyel el volt látva, átvettük. Midőn ezt összehasonlitottuk a postautalványnyal kiderült, hogy ezt a 4 frt évi járulékot a nő maga adta postára, miután férje már 8 nap óta halva volt. Az egylet könyveiből pedig kitünt, hogy a boldogult annak daczára, hogy a lapot megküldöttük és a minden évben ismételt fölszólításra csak kétszer fizetett 2 frtot az egylet pénztárába, t. i. 1868. október 14-én, és 1874. október 11-én. Az alapszabályok értelmében a választmány nem volt tehát azon helyzetben ezen özvegynek 100 frt özvegyi járulékot utalványozni. Adtunk azonban neki 10 frtot segélyképen.

Meglátszott ugyan a szegény asszonyon, hogy nem az ő fejében termett az eszme, férje holta után egy évi járulékot beküldeni, és nem szóltunk volna ez ügyről ma sem, ha a tanácsadó Rausnitz Márk tanító személyében meg nem leczkértet bennünket egy hosszú levélben és azt mondja a többi közt, hogy helytelen eljárásunk homályos árnyékot vet egyletünk belszerkesztésére(?) és igazgató személyzetére és eliasztja magától a hozzá csatlakozni szándékozókat. — Rausnitz ur, ki tanító létére soha egy fillérrel sem járult az egylet szükségleteihez, igen kegyelmes, ő bizon csak ugy szórná a százasokat — mások zsebéből; mi ellenkezőleg azt hisszük, hogy csak ugy teljesítjük köteles-

ségeinket legjobban, ha elnyomva saját érzelmeinket, a fizető tagok filléreivel takarékosan bánunk. Ennyit Rausnitz urnak tudomásul.

— Jövő számunk kiadása alkalmával már talán azon kedvező helyzetben leszünk, szentesített alapszabályaink közlésével kezdhetni.

Szerkesztői posta.

G. Heves. Az a könyvecske nem érdemli meg, hogy szóljunk róla. H. H-ban. Ügyében a legközelebbi választmányi ülés határozni fog.

N. E. Liptó-Tépla. A kérdéses összegről az idén szó sincs. Erről bővebbet a legközelebbi számban.

Vázlata a dévai m. kir. állami tanítóképezdénél elkövetett visszaéléseknek. Ajánlva vallás és közoktatásügyi minister ur ő excellentiája figyelmébe. Déván 1876. Egy ily czimű röpirat küldetett be szerkesztőségünkhöz. Meg vagyunk győződve, hogy közoktatásügyi minister ur ő excellentiája ezen füzetke átolvasása után azonnal szigoruan és alaposan megfogja vizsgáltatni az érintett ügyet. Ezt nemesak az igazság, hanem a tanügy, de kivált az állam méltósága és érdeke követeli; mert ha kiderülne, hogy a röpirat valót tartalmaz, akkor az ilyen hivatalnokok, legyen rangjuk még oly magas, akár a legmagasabb, az állam becsületének rovására és a tanügy kimondhatlan kárára egy perczig sem tűrhetők hivatalukban. Ha ellenben kiderülne, hogy Pataki ur — a röpirat írója — valótlanságot irt, akkor meg őt, mint rágalmozót, a legszigorubb módon kell az igazság és mások becsületének tisztelésére oktatni. F. S.

A magyar izr. országos tanító- egylet saját kiadása:

I M A K Ö N Y V

az izr. iskolai ifjuság. számára.

Rendezte és kiadta
a magyar izraelita országos tanító egylet.

Ára: 45 kr.

Nagyobb megrendeléseknél megfelelő árleengedés adatik.
Megrendelhető: a magy. izr. orsz. tanító-egylet irodájában

Sip-utca 11. sz. a.

Nyomatott Schlesinger és Wohlaer könyvnyomdájában, Rostély-utca,
Károlykaszárnya 8. sz.